

Když dočtu na konec, poprvý po mnoha letech se mi doopravdy uleví.

„To je dobře. Skutečně dobře,“ opakuje srdečně. „Jen... jen mi dovolte, abych vám připomněl, že jsme teprve na začátku. Tomu přeci, milá slečno, rozumíte, že?“

„Teď už jo,“ přikývnu sklesle.

Všechno to najednou vidím před sebou.

Všechno, čemu jsem se roky bránila. Co mě dovedlo až sem.

Jen se nadechnu, celou mě to zas potopí pod hladinu, dosedne mi to na hrudník a začne drtit... A pak, když to nejmíň čekám, se mi po tváři svezou pár slz. Jsou cítit zemí a jehličím a já docela jasně pochopím jednu důležitou věc: pan K. má už zase jednu pravdu. To nejhorší mě teprve čeká.

Jan

Vůně starého dřeva, chlada a mýdla

Pamatuji si, že onen den, kdy se vše obrátilo k horšímu, byl až kýčovitě krásný.

Strávili jsme ho s dětmi, stejně jako už několik předchozích, v mé rodné vsi v šumavských horách, kde mi po rodičích zbyla velká chalupa. Vítr od rána foukal jen mírný, jižní, tudíž teplý a přívětivý. Slunce pokročilého léta nijak zvlášť nepálilo a v okolí chalupy i domě samotném panoval obvyklý klid.

Neměl jsem si na co stěžovat: nic mě neodvádělo od práce, Marek se Šárkou se zdáli spokojeni a čas se zatím lehounce pohupoval na místě, jako by se teprve rozhodoval, zda se kdy rozběhne kupředu. Všeobjímající nevzrušivost dní narušovaly tu a tam pouze všudypřítomné vzpomínky. Ukrývaly se v rozvrzaném nábytku. V peřinách po prarodičích. Ve výhledech z malých okenic, kterými to za bouřky klepalo, jako by se dovnitř dobývala sama Polednice. A pak také v neopakovatelné vůni starého dřeva, chladu a mýdla, jímž matka vždy do úmoru drhla podlahu, aby předešla sporům s otcem, který si na čistotě úzkostlivě zakládal.

Tady jsem se myšlenkám na ty dva nešťastné lidi neubráníl. A zřejmě to bylo i poznat. Ve chvíli, kdy jsme seděli na zápraží, loupali brambory a poslouchali chraplavé rádio, jehož zvuk k nám doléhal ze světnice, se mě totiž Šárka začala zničehonic na mé mrtvé rodiče vyptávat.

Snad mě tím jaksi zaskočila. Nijak jsem však neodporoval. Na její popud jsem se dobrovolně vrátil do doby, kdy mi chalupa připadala stejně obrovská jako všechny hrady, o kterých jsem si tak rád četl v otcových knihách. Než jsem však o čemkoliv z toho promluvil nahlas, píseň za mými zády se stačila změnit.

„Celé dětství jsem strávil zde, obklopen horami,“ zvedl jsem k nim oči. „A onen čas v mé paměti převzal ráz okolní krajiny – krásný zůstává při pohledu z dálky, jinak byl ovšem až nelídně drsný.“

„Jak to?“ zajímalo Šárku.

„To je jednoduché... Jako rodina jsme si nikdy neužili žádného velkého štěstí. Matka se krom hospodářství starala také o koně místních lesníků, mezi něž patřil i můj otec. Společných chvil bylo poskrovnu a já nabyl dojmu, že více času trávím s havěťí, které tu bylo vždy požehnaně. Loudal jsem se sám po okolí, brodil v řece, četl si dobrodružné příběhy na stráni za domem a doufal, že jednou se něco změní. A ono změnilo, jen rozhodně ne podle mých představ: od chvíle, kdy matka potratila, začalo být v chalupě nevlídné a těsno.“

Šárka tiše zalapala po dechu. Marek vyčkával, co přijde.

„Její těhotenství si pamatuji spíše mlhavě. Mohlo mi být šest, možná sedm. Dobře si ale vybavuji pocit, že jsem se na sestru těšil.“

Budeš na Kateřinu dávat pozor, opakovala mi matka, když jsme večer uléhali a já přilepený k jejímu vystouplému břichu naslouchal jemnému šplouchání tam uvnitř. Ani nevím, kde vzala jistotu, že se narodí dívka. O jménu však měla jasno.

Budeš se muset něco votáčet. Ne jako doteď, šlehnul otec hrubým hlasem. Nikdy mi neopomenul naznačit, že jsem v jeho očích někým nedokonalým. Někým, kdo nemá přesně ty chlapecké vlastnosti, jaké ode mě očekával. Jaké byly na vesnici žádoucí. Připomínal jsem mu spíš přespolní. Vysmíval se jim, do hor jezdili leda okopávat své směšné záhonky a zavádět novoty, na které tu nikdo nebyl zvědavý a otec ze všech nejméně.

„Bylo mi jasné, že už nebudu pouze kontrolovat snůšky vajec a sekat kopřivy pro drůbež. Vypadalo to, že se již nadobro nevyhnu krmení prasete v maštali, kam jsem do té doby tak nerad chodil. Najednou jsem ale o nové výzvě smýšlel s nadšením. Napjatě jsem totiž čekal na okamžik, kdy již nebudu v domě tak sám. Představoval jsem si tu něhu, která prostoupí naše stavení s narozením sestry. Která obměkčí prudkého otce. Nikdy nešel pro ránu daleko. A to i když byl prohrěšek sebe-menší. I když se matka přimlouvala.“

Uchopil jsem do ruky další bramboru a pár chvil se díval nad vršky stromů, které tehdy musely být o dost nižší než dnes.

„O sestru jsme přišli začátkem podzimu. Jen krátce před termínem. Matka do posledního okamžiku vypomáhala ve stájích... Vinou nepozornosti jednoho dne vyrušila klisnu, shodou okolností březí, a ta ji jedním vyplašeným výkopem srazila k zemi.“

Při pohledu na Šárčiny vystrašené oči mi hlavou proběhlo, jak by dnes asi Kateřina vypadala... Co by vystudovala? Jaký život by vedla, nebýt té nešťastné události, která ukončila její život ještě před tím, než mohl doopravdy začít?

„Za matkou jsme poté dva týdny dojížděli do nemocnice, kde mi teprve otec naznačil, jak se věci mají.“

Zůstaneš sám, řekl prostě. *O to víc se teď budeš votáčet.*

„Jen těžko jsem tehdy mohl chápat plný rozsah jeho slov.“

Ani se mi nechtělo myslet na všechno tu tíhu, která nás, tři navzájem nepříliš soudržné bytosti, zavalila.

„A co bylo s babičkou pak?“ zajímalo Marka.

Pohládl jsem ho ve vlasech a vyprávěl mu, co možná nejněžněji, dál.

O tichu, které se v domě zabydlelo místo Kateřiny.

O pláči, který se v noci ozýval z ložnice.

O tátových večerních odchodech a ranních návratech.

O dluzích u hospodského a tátových kumpánů.

O mámině bezmoci.

O tátově náhlém skonu.

A nakonec i o mámině infarktu, který mi ji navždy vzal, když jsem čtvrtým rokem pobýval na internátu daleko odsud.

„To tu tenkrát zůstala sama?“ špitla Šárka.

„Jiná možnost nebyla. Sama si umínila, že musím zmizet. Že bude nejlepší, když poznám také něco jiného než naši tichou samotou. Myslím, že věděla, co se blíží.“

Šárka se zdála udivená. „To lidi vycítí?“

„Myslíš vlastní smrt?“

Přikývla.

„Já bych se téměř odvažoval tvrdit, že to tak je. Ale neumím ti to nijak vysvětlit. Že ti vypoví službu srdce, asi předvídat nemůžeš. Že ale tvoje tělo nefunguje, jak by mělo... Že máš černé myšlenky... To předtuchu smrti zřejmě dokáže jaksí zpřítomnit.“

„Určitě ti teď všichni chybí, co? Jako mně bábi,“ vložil se mezi nás Marek, zatímco se Šárka ponořila do svých myšlenek.

Z pohledu na Marka bylo jisté, že mu Květoslava stále bolestně chybí.

„Je to tak. Ale nechme už podobných řečí,“ pronesl jsem rozhodně, snad příliš zvesela. Škopek s oloupanými bramborami jsem odnesl do kuchyně a více už jsem se k záležitosti nevrátil. Ani ve chvíli, kdy se ke mně přidala Šárka, aby mi pomohla se smažením bramboráků, které jsme si na onen den naplánovali. Její otázky se už zůstaly pohupovat ve vzduchu jako všechny ty pavučiny v rozích, které jsem od poslední návštěvy nevymetl.

Po obědě jsme vyrazili na procházku. Přes řeku za domem po kamenech na druhý břeh, chvíli do kopce zarostlého trávou, z něj opět dolů do malého údolí a odtud až k osamělému stavení sousedky Blažkové. Ta jako vždy seděla na lavici u domu, zabalená do pláště, bradu opřenou o hůl.

Byla to vlídná, mírná žena. Hluboké vrásky jí připisovaly léta navíc, už jako dítě jsem ji považoval za velmi starou.

Marek se Šárkou jí předali několik bramborových placek (nosívali jsme jí vždy trochu jídla) a stará paní nám výměnou věnovala pár domácích vajec. Umouněných a s těmi nejžlutějšími žloutky pod sluncem.

„Maminka s vámi zase nepřijela?“ ptala se děti a každému k vajíčkům přidala ještě pár měkkých jablek.

Šárka s Markem, skoro jako by se domluvili, svorně zavrtěli hlavou.

„A jakpak to?“ podívala se teď na mě.

„To víte. Má jiné starosti.“

„Jakýpak starosti? Dyť má dvě zdravý děcka. To vám je nechá takhle na hrbu? Já bych je samotný nikam nepustila. Takový koťátka nechat bez dozoru.“

„Nemá tu svý kytky,“ odpověděla Šárka s nezvyklou neshovavostí.

„Má ráda svou zahradu, to je pravda,“ mírnil jsem její slova.

„Mámy by měly bejt se svýma děckama. Dycky.“

Nejraději bych jí řekl, že je to stav vyhovující. Bez Kudlančiných pohledů, co mě pálily na zátylku. Bez nervózního sledování času i nadbytečného množství alkoholu. Raději jsem se ale jen výmluvně usmál a řeč svedl jinam. K počasí. Úrodě hub, která byla toho roku zcela mimořádná. A pak také k domu, který se staré paní pomalu ale jistě začínal bortit nad hlavou.

„Neprší vám někdy do postele?“

Stará Blažková se od srdce zasmála.

„A jak!“ řehtala se, až jsem si stačil všimnout, kolik jí chybí zubů. „Zatejká mi dovnitř už tak dlouho, že by mi to chybělo, kdyby mi střechu někdo nedejbože vopravil!“

Marek očividně nechápal, co je na tom směšného. Byl ještě příliš malý na to, aby poznal skutečnou moc takového zvyku, který v průběhu času obrostle mechem a stane se z něj neviditelná kotva v přítomnosti.

Ještě jednou jsem poděkoval za vejce a jablka a se starou paní jsme se opět rozloučili.

Vzal jsem Marka za ruku a podél řeky jsme vyrazili ven z vesnice. Hoch se brodil na kraji koryta, co chvíli jsem ho musel pevně přidržet, aby se nesvalil do vody, a Šárka nás zatím trochu nervózně popoháněla. Jako by nám snad v tomhle bezčasí mělo kvůli pomalému tempu něco uniknout.